

Videi draudzīgo tehnoloģiju pielietojšanas potenciāls Rīgas plānošanas reģionā 2014.–2020.gadā

2. nodevums

pētījumam „Atjaunojamo energoresursu potenciāla analīze Rīgas plānošanas reģionā un videi draudzīgo tehnoloģiju pielietojšanas iespēju attīstība”

Kopsavilkums

Pasūtītājs:
Rīgas Plānošanas Reģions

Izpildītājs:
SIA „EKODOMA”

2013. gada jūnijs – augusts

Ziņojuma „Videi draudzīgo tehnoloģiju (VDT) pielietošanas potenciāls Rīgas plānošanas reģionā (RPR) 2014.–2020.gadā” darba uzdevums ir analizēt VDT potenciālu Rīgas plānošanas reģionā 2014.-2020.gadā. Ziņojuma ietvaros pētījuma autori ir pieņēmuši, ka VDT ir visi tie tehnoloģiskie risinājumi un pasākumi, kas ļauj mazināt slodzi uz vidi un klimatu.

Videi draudzīgas tehnoloģijas pasaulē, Latvijā un RPR attīstās trīs virzienos:

1. atjaunojamo energoresursu (AER) ražošanas un izmantošanas jomā;
2. ekoeftivitātes, galvenokārt energoeftivitātes paaugstināšanas un tīrākas ražošanas progresīvu metožu izstrādes un ieviešanas pasākumu risināšanā;
3. videi draudzīgu tehnoloģiju virzienā, kas ir saistīts ar zaļo produktu ražošanu.

Trešais virziens ir saistīts ar jaunu inovatīvu produktu ražošanu, un tas ir jebkuras jaunas ražotnes svarīgs nosacījums, tāpēc ziņojumā lielāka uzmanība ir pievērsta pirmajiem diviem virzieniem.

VDT ieviešanas koncepcija ietver vides piesārņojuma samazināšanas pasākumu kompleksu un tā ir svarīga gan reģiona, gan arī novada un uzņēmuma līmenī. Prioritārs vienmēr ir tehnoloģiskais risinājums, kas piedāvā vides piesārņojuma cēloņu likvidēšanu vai to ietekmes samazināšanu. Tikai pēc tam, kad ir aplūkotas visas iespējas nepieļaut vides piesārņojuma avotu veidošanos, var risināt seku likvidēšanu.

Ziņojumā aprakstīti autoru piedāvātie 10 VDT risinājumu labas prakses piemēri RPR. Katrs piemērs atbilst vienam no 10 ilgtspējīgas attīstības virzieniem, kas raksturo VDT dažādos aspektus Latvijā un RPR:

- Industriālā simbioze – kokapstrādes uzņēmumi Inčukalnā
- Elektroenerģijas ražošana no Saules enerģijas – Dunties muiža
- Šķeldas katlu māja ar kondensatoru – SIA „Tukuma Siltums”
- Šķeldas koģenerācija – AS „Rīgas Siltums”
- Biogāzes ražošana – Krimuldas nov., SIA „Ekorima”
- Siltuma sūkņi ar jūras siltumu – Salacgrīva
- Vēja elektroenerģija – Ainažu vēja parks
- Hidroelektrostacija – Bikstupes mazā HES
- Kombinētais atjaunojamo energoresursu risinājums – Kr.Barona iela 2a, Sigulda
- Energoefektivitāte rūpniecības uzņēmumā – SIA „TTS-AVIO”

Visperspektīvākās idejas nākotnes projektiem RPR ir saistītas ar biomasas un Saules enerģijas izmantošanu, kā arī visiem projektiem, kuri saistīti ar energoeftivitātes paaugstināšanu. Piesardzīgi jāizvērtē siltuma sūkņu projekti, jo līdz šim tie realizēti bez saražotās siltumenerģijas un patērētās elektroenerģijas uzskaites.

Pasaulē tiek izmantotas arī citas videi draudzīgas tehnoloģijas. RPR šobrīd neizmantojie ekoeftivitātes tehnoloģiskie risinājumi un pasākumi ir energopārvaldības sistēmas (ISO 50001) ieviešana, jaunu siltumizolācijas materiālu izmantošana, kā arī kvalitatīva un efektīva apgaismojuma risinājumu izvēle. Savukārt neizmantojās AER ražošanas un izmantošanas tehnoloģijas ir biomasas gazifikācija, šķidro bioenergoresursu, bioogļu, bioetanolu, bioūdeņraža ražošana, aļģu potenciāla izmantošana biodīzeļdegvielas ražošanā, ģeotermālo ūdeņu siltuma izmantošana, straumes hidroelektrostacijas un viļņu enerģijas izmantošana.

Ziņojumā veikta SVID analīze VDT pielietošanai Rīgas plānošanas reģionā. Nozīmīgākās stiprās puses un iespējas ir:

- jau līdz šim veiktie labās prakses piemēri RPR rāda, ka uzņēmumi ir atvērti jaunām idejām un ir laba iespēja citiem uzņēmumiem pieredzes gūšanai;
- tiek veicināta uzņēmuma konkurētspēja, peļņas pieaugums, uzņēmuma attīstība, kā arī jaunu ar VDT saistītu uzņēmumu veidošanās;
- fosilo kurināmo mainīgās cenas un pakāpenisks to cenu pieaugums;
- RPR ir pieejams liels jaudu potenciāls nepieciešamās slodzes segšanai, kas veicina AER izmantošanu un kurināmā efektivitātes paaugstināšanu;
- AER tehnoloģiskie risinājumi nepārtraukti tiek attīstīti un to izmantošanas efektivitāte būtiski pieaug. Papildus RPR atrodas divas valsts lielākās universitātes (LU un RTU), kas var nodrošināt nepieciešamo VDT attīstību;
- RPR ir ļoti labs ģeogrāfiskais izvietojums VDT risinājumu lietošanai.

Videi draudzīgu tehnoloģiju ieviešanas svarīgākās vājās puses un draudi (kavējošie faktori) ir:

- mainīga politiskā vide attiecībā uz AER un energoefektivitātes ilgtermiņa stratēģiju Latvijā, neatbilstoša un nesakārtota likumdošana VDT risinājumu lietošanai, vienotas siltumapgādes tarifu sistēmas trūkums Latvijā;
- pastāv spēcīgs dabas gāzes lobījs, kā arī centralizētās siltumapgādes uzņēmumi nav ieinteresēti veikt AER un energoefektivitātes pasākumus, tādā veidā samazinot ienākumus par siltumenerģijas pārdošanu;
- pārāk lielas uzstādītās energoiekārtu jaudas, kas netiek ņemtas vērā īstenojot energoefektivitātes pasākumus, piemēram, ēka vispirms ir jānosiltina un tad jāizvēlas labākie AER risinājumi;
- atbalsta programmu un aktivitāšu īstenošanas neturpināšana apdraud VDT projektu īstenošanu kopumā;
- projektu pieteikšanas termiņi dažādu programmu ietvaros ir pārāk īsi, kas var novest pie nekvalitatīvi sagatavotiem projektu pieteikumiem. Kavēšanās projektu pieteikumu izvērtēšanā var novest pie pasākumu īstenošanas aizkavēšanās;
- nekvalitatīvi veikti būvdarbi un iekārtu uzstādītāji bieži vien nav kompetenti. Turklāt projekta īstenošanai ir vēlme pašiem mainīt un uzlabot VDT risinājumus bez iepriekšējas pieredzes, kā rezultātā tiek ietekmēti projektu rezultāti.

VDT ieviešanai Rīgas plānošanas reģionā izskatīti trīs attīstības scenāriji. VDT pieprasījums katrā scenārijā ir aprakstīts ar enerģijas patēriņa samazinājumu un AER pieaugumu:

1. Bāzes scenārijs – BAU (*business as usual*) scenārijs, kas paredz, ka Rīgas plānošanas reģions turpinās attīstīties tādā pašā tempā un ideju līmenī, kā tas ir šobrīd, un nenotiks nekādas papildus darbības videi draudzīgu tehnoloģiju ieviešanā.
2. Optimistiskais scenārijs, kas paredz, ka RPR tiks pārsniegti Latvijas enerģijas un klimata paketes mērķi. Tas nozīmē, ka 2020.gadā AER veidos vairāk nekā 40% enerģijas gala patēriņā un enerģijas patēriņš būs samazinājies par 9%, salīdzinot ar 2006. gadu.
3. Optimālais scenārijs paredz, ka RPR sasniedz Latvijas enerģijas un klimata paketes mērķus: 40% AER īpatsvars bruto enerģijas galapatēriņā un 9% enerģijas patēriņa samazinājums attiecībā pret 2006.gadu.

Katra VDT ieviešanas scenāriju realizācija jāvērtē no dažādiem aspektiem un iespējamām darbībām – pārvaldības, attīstības pieejas un politikas, rīcības un citiem.

Ieviešot VDT atbilstoši kādam no scenārijiem, ir jāņem vērā videi draudzīgo tehnoloģiju ieviešanā iesaistītās puses:

- universitātes un pētniecības institūti,
- profesionālās izglītības iestādes,
- NVO un nozares asociācijas,
- RPR administrācija,
- RPR esošās pašvaldības,
- RPR esošie uzņēmēji (gan potenciālie VDT ražotāji, gan ieviesēji) un
- investori.

Iepriekš minētās iesaistītās puses VDT ieviešanas konceptā pilda dažādas lomas – attīsta inovatīvus VDT risinājumus, īsteno VDT pilotprojektus, sagatavo kvalificētu darbaspēku, aktīvi līdzdarbojas VDT īstenošanā, veicina sadarbību ar nozares speciālistiem un starp visām iesaistītajām pusēm.

Papildu jāņem vērā arī iespējamie atbalsta mehānismi VDT ieviešanai:

- valsts un pašvaldības atbalsts:
 - likumdošanas sakārtošana;
 - nodokļu atvieglojumu ieviešana;
 - izglītības sistēmas sakārtošana;
 - atbilstošas struktūras izveide uzņēmējdarbības atbalstam;
- dažādi iespējamie finansējuma avoti nepieciešamo dokumentu, pētījumu un projektu izstrādei un ieviešanai:
 - valsts budžets;
 - pašvaldības budžets;
 - energoefektivitātes un AER rotācijas fonda līdzekļi;
 - ESKO investīcijas;
 - ES fondi;
 - starptautiskās emisiju tirdzniecības līdzekļi;
 - zaļo investīciju (KPMF) līdzekļi;
 - komersantu līdzekļi un
 - kredītresursi.

VDT ideju ieviešanai finansējums ir jāatrod no ietaupījumiem un valsts ekonomikas attīstības.